

Por. arch. Józef Aleksander Krzywda-Polkowski (1888-1981)

Urodził się w 1888 w Płocku. Zmarł w 1981 w Ottawie, Ontario, Kanada i jest pochowany na Notre-Dame Cemetery w Ottawie. Weteran obu wojen światowych oraz wojny polsko-bolszewickiej 1919-1920. Architekt, przed wojną pracował przy odnawianiu zamku królewskiego na Wawelu. Kustosz skarbów wawelskich w Kanadzie. Wychowany w rodzinie pielęgnującej od pokoleń tradycje patriotyczne. Wcześniej osierocony przez rodziców był wychowywany przez babkę.

Wykształcenie

Po ukończeniu szkoły technicznej w Warszawie wyjechał do Smoleńska, gdzie uczył się architektury. Później ukończył w Moskwie Akademię Malarstwa Architektury i Rzeźby u profesora Stanisława Noakowskiego, uzyskując tytuł architekta w 1911.

Działalność przedwojenna

Podczas I wojny światowej był wcielony do armii rosyjskiej. Po odzyskaniu niepodległości wstąpił do odrodzonego Wojska Polskiego by walczyć w wojnie polsko-bolszewickiej 1919-1920. Od 1924 pracował jako architekt pod kierunkiem prof. arch. Adolfa Szyszko-Bohusza przy restauracji zamku królewskiego na Wawelu w Krakowie. W sierpniu 1939 r. mianowany komendantem obrony przeciwlotniczej, zabezpieczał wawelskie zbiory na wypadek zagrożeń wojennych. W obawie przed grabieżą, 3 września skrzynie ze skarbami zostały ewakuowane z Wawelu.

Losy wojenne

W 1939 zdołał ewakuować skarby wawelskie jak i regalia z zamku warszawskiego oraz cenniejsze dzieła z księgozbioru Pelplińskiego i Banku Narodowego z Polski i jako pracownik rządu emigracyjnego, poprzez Rumunię, Francję i Anglię, przewiózł je do Kanady w 1940.

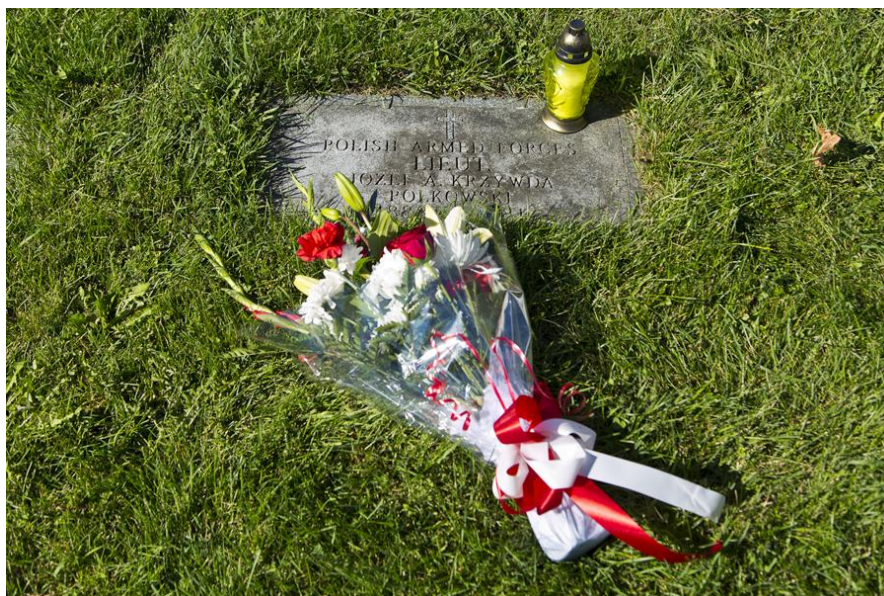
Po wojnie

Kanada

Był kustoszem skarbów wawelskich w Kanadzie do momentu ich powrotu do Polski w 1961. Działał również w organizacjach polonijnych w Ottawie: w Klubie Polsko-Kanadyjskim, w Stowarzyszeniu Polskich Inżynierów w Kanadzie, oraz w Kongresie Polsko-Kanadyjskim w Ottawie.

Odznaczenia, nagrody i wyróżnienia

Był odznaczony wielokrotnie za wierną służbę Rzeczypospolitej, między innymi orderem Polonia Restituta 4 klasy i Krzyżem Walecznych.

Grób por. arch. Józefa Krzywdy-Polkowskiego, kustosza Sakrbów Wawelskich w Kanadzie na cmentarzu Notre-Dame w Ottawie (fot. J. Jabłońska)

Publikacje

Swoje wspomnienia spisał pod koniec życia. Ukazały się one najpierw w tygodniku „Głos Polski” w Toronto. Publikacja „Z Wawelu do Kanady”, która ukazała się w Wydawnictwie Naukowym Novum w Płocku, oparta jest na maszynopisie tekstu dyktowanego przez arch. J. Krzywdy-Polkowskiego. Powstała z inicjatywy prof. Bogdana Grzełońskiego, rektora Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku, który opatrzył książkę wstępem, posłowiem i interesującymi przypisami, wprowadzającymi w klimat powojennej polskiej rzeczywistości i niełatwych biografii tych, którzy nie chcieli jej zaakceptować.

Bibliografia

Jabłoński, Aleksander Maciej, *Uroczyste upamiętnienie zasłużonych Polaków na cmentarzu Notre-Dame w Ottawie z okazji 77-ej rocznicy wybuch II wojny światowej (inwazji Niemiec hitlerowskich i Rosji sowieckiej na Polskę)*, 18.09.2016.

Pamiętnik płocczanina, który uratował wawelskie skarby – Arrasy na barce, <http://www.tp.com.pl/aktualnosci/pamietnik-plocchanina-ktory-uratowal-wawelskie-skarby-arrasy-na-barce.html> w wersji dostępnej 22.08.2017.

Grzełoński, Bogdan, *Gazeta Wyborcza*, archiwum <http://www.archiwum.wyborcza.pl/archiwum/tag/bogdan+grzelo%C5%84ski>

Krzywda-Polkowski, Józef, *Z Wawelu do Kanady*, Wydawnictwo Naukowe Novum, Płock

/HK/

© Oskar Halecki Institute in Canada